

Konzultantský posudek diplomové práce

Vojtěch Novák: Proměna obrazu fotožurnalistiky v digitální éře

Autor se ve své práci věnuje bezesporu aktuálnímu a důležitému tématu, kterým je možnost manipulace s fotografickým materiálem v rámci žurnalistické práce – manipulace, která je snazší v éře digitalizace, než v případě analogové fotografie – což je problém, který je podmnožinou problematiky manipulace s veřejným míněním, nebo řekněme mediálním obrazem skutečnosti.

Ve svém textu autor poskytuje solidní teoretický základ: vhodně se opírá o práci Rolanda Barthesa, Waltera Benjamina, či Siegfrieda Kracauera. (U citovaných autorů zároveň kriticky poukazuje na to, že například nejvíce citovaný Roland Barthes je příliš subjektivní a pocitový, jakkoli brilantní, a těžko se na něj navazuje s nějakou přesnější analýzou.) Jak Barthesův pojem *punctum*, tak Benjaminova aura odkazují k něčemu, co “skutečně bylo”, což bylo v počátcích fotografie hlavní charakteristikou tohoto média, vždyť hlavním přínosem (i zdrojem kritiky a podceňování) fotografie bylo zachycení reality bez subjektivního vkladu autora.

Tato čistota byla ovšem, jak autor dokládá, narušena už v době analogové fotografie různými typy úprav. Následuje podrobný přehled různých typů manipulací s fotografií (či s fotografovanou skutečností), přičemž příklady manipulace s analogovými fotografiemi pokládám za obzvláště přínosné, protože na rozdíl od digitálních úprav slavných záběrů nejsou příliš známé.

Autor zároveň, i když stručně, zmiňuje uměleckou reflexi fenoménu manipulace s fotografickým materiálem a s ní spojený kritický přístup a skepticismus ohledně autenticity informací, které získáváme z médií.

Spolu se zmnožením technik, kterými lze manipulovat s fotografií, se ale objevují i metody, jak tuto manipulaci odhalit – autor zmiňuje například forenzní analýzu digitálních dat či digitální balistiku.

Osou práce je výklad dvou textů, obou od českých autorů – Láb, Lábová (2009) podle autora inklinují s realistickému pohledu na věc, Šimůnek (2011) k postrealistickému. První přístup se stručně řečeno spoléhá na důvěryhodnost velkých agentur, které s ohledem na své renomé mají zájem na tom zprostředkovávat věrně skutečné záznamy reality. Podle druhého se nové perspektivy zvyšování důvěryhodnosti médií objevují především se zhuštěním sítě indexů, neboli větším objemem a různorodostí kontextuální informace a s tím spojenou aktivní rolí diváka.

Tyto dva klíčové zdroje autor vhodně spojuje s prací Henry Jenkinse (téma konvergence médií) a Axela Brunse, který zdůrazňuje ideál aktivního občana a pojetí fotografie jako mashupu – tedy něčeho procesuálního, neustále proměňovaného zásahy diváků/tvůrců – prouživatelů.

Zdá se tedy, že za hesly typu “smrt žurnalismu” jsou jen liché obavy plynoucí z nepochopení dějících se změn a celkové proměny fotožurnalismu. Nicméně autor zároveň přistupuje k Šimůnkově textu kriticky a pozastavuje se nad předpokladem, že by všichni diváci (a zároveň spolutvůrci obsahu) měli motivaci dospět k původní realitě, zjistit pravdu. To je skutečně idealistický přístup k lidskému společenství a nelze v něm hledat jistotu, kterou u ověřování pravdivosti zachycených scén potřebujeme. (Lidské motivace jsou různé a spíše než aktivitu lze například na sociálních sítích sledovat fenomén “interpasivity”.) V závěru dá proto autor za pravdu realistickému křídlu spoléhajícímu na prestiž (“kodex”) mediálních agentur.

Na práci oceňuji jasné vymezení problematiky a realistický přístup k řešení popsaného problému. To je ale zároveň součástí slabiny textu – zdá se mi, že se zbytečně opakuje jediná teze, respektive dvě teze načerpané z dvou klíčových děl, které tvoří osu celého textu – jedná se o zmíněné práce autorů Láb, Lábová a Šimůnek. Tyto dva přístupy jsou zde charakterizovány velmi přesně, možná až zbytečně opakovaně a celkovému vyznění práce by dle mého názoru prospěl širší rozhled, a to možná ještě spíše než z oblasti teorie, z praxe. Chybí mi zde další konkrétní příklad, kromě těch, které byly ve zdrojových textech, který by podle mě práci vhodně ilustroval. Další, tentokrát drobnou výtkou by bylo občas trochu příliš afektované vyjadřování, které je ovšem odrazem citovaných děl (například pro Barthese je tento styl typický). Záměr práce byl naplněn a jediné, co bych jí tedy skutečně vytkla, je, že ze slibovaných perspektiv budoucnosti fotožurnalismu zbylo poměrně málo – možná to ale není chyba autora, ale (pří)znak aktuální situace.

Práci doporučuji k obhajobě.

Dita Malečková

V Praze, 3. září 2013